

INCLUZIUNEA PROFESIONALĂ A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI: O ANALIZĂ A POLITICILOR ȘI PRACTICILOR EDUCAȚIONALE INTERNAȚIONALE

PROFESSIONAL INCLUSION OF PEOPLE WITH DISABILITIES: AN ANALYSIS OF INTERNATIONAL EDUCATIONAL POLICIES AND PRACTICES

CZU: 376-056.2/.3(100)

DOI: <https://doi.org/10.53486/isc2025.13>

COSMULESE Cristina Gabriela

Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava, România, gabriela.cosmulese@usm.ro

ORCID ID: 0000-0002-8406-7004

Abstract. The professional inclusion of people with disabilities remains a critical global challenge that reflects the effectiveness of educational systems, labor market policies, and social attitudes. This study analyzes international educational policies and practices with a focus on Europe, where the implementation of inclusive education and employment frameworks shows persistent regional disparities. Using data from Eurostat (2025), OECD (2024), and UNESCO (2023), the research explores the relationship between access to inclusive education, skill development, and labor market participation. The findings indicate that while Western Europe achieves higher employment rates and accessibility standards, Eastern Europe has made significant progress through the alignment of educational policies with the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). The analysis highlights that inclusive education acts as a structural driver for professional integration, but its effectiveness depends on systemic coherence between policy, funding, and workplace practices. The study concludes that sustainable professional inclusion requires a cross-sectoral approach linking education, training, and social protection frameworks to ensure equitable opportunities for people with disabilities.

Keywords: people with disabilities, international policies, educational policies, professional inclusion, labor market

JEL Classification: M1, I21, J71

Introducere. Incluziunea profesională a persoanelor cu dizabilități reprezintă una dintre cele mai complexe dimensiuni ale echității sociale și ale dezvoltării durabile în Europa contemporană. Conform Comisiei Europene [1], doar 50,9% dintre persoanele cu dizabilități cu vârste între 20–64 de ani sunt angajate, comparativ cu 75% în rândul populației fără dizabilități, ceea ce relevă un decalaj structural persistent în piața muncii. În centrul acestei probleme se află accesul inegal la educație incluzivă și formare profesională, elemente care determină în mare măsură capacitatea de integrare ulterioară în câmpul muncii.

Literatura recentă evidențiază o creștere a cercetărilor privind politicile și practicile incluzive în educație, în special în învățământul superior, unde politicile universitare devin laboratoare ale incluziunii [2]. Totuși, lipsa coerenței între politicile educaționale și cele de ocupare a forței de muncă continuă să limiteze impactul programelor de incluziune [3]. În paralel, studiile privind atitudinile angajatorilor față de dizabilități invizibile [4] arată că barierele culturale și instituționale persistă chiar și în contextul unor cadre legale favorabile.

Majoritatea cercetărilor internaționale s-au concentrat asupra modelelor asiatice sau globale de incluziune [5, 6]. Există și analizele europene recente care subliniază caracterul fragmentat al implementării politicilor CRPD (Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități), cu diferențe vizibile între Europa Occidentală și cea de Est [7, 8]. În acest context, scopul prezentului studiu este de a analiza comparativ relația dintre politicile educaționale incluzive și incluziunea profesională a persoanelor cu dizabilități în Europa, în perioada 2020–2024, identificând direcțiile în care educația incluzivă devine catalizator al participării economice și sociale.

Obiectivele specifice ale lucrării sunt: O1: Analiza gradului de acces al persoanelor cu dizabilități la educație și formare profesională; O2: Evidențierea corelației dintre educația incluzivă și ocuparea forței de muncă; O3: Identificarea bunelor practici europene și a lacunelor de implementare a politicilor CRPD.

Conținut. În ultimii ani, diferențele regionale privind incluziunea educațională și profesională a persoanelor cu dizabilități în Europa au devenit tot mai vizibile, reflectând o relație strânsă între accesul la educație incluzivă, nivelul de competențe profesionale și integrarea pe piața muncii. Potrivit Eurostat (2024), rata medie de angajare a persoanelor cu dizabilități din Uniunea Europeană este de aproximativ 50,9%, însă cu variații semnificative între Vestul Europei (peste 60%) și Estul Europei (sub 45%). Aceste diferențe nu derivă doar din condițiile economice, ci și din capacitatea sistemelor educaționale și instituționale de a susține tranziția de la formare la ocupare [1].

Conform OECD, participarea în programe de formare profesională este un predictor esențial al incluziunii ocupaționale. Țările cu infrastructuri educaționale accesibile și politici active de formare adaptată (Germania, Danemarca, Olanda) înregistrează o rată de participare de peste 55% în rândul persoanelor cu dizabilități, față de media de 30% în Europa Centrală și de Est [9]. Această diferență sugerează că formarea continuă și adaptarea curriculară rămân instrumente-cheie pentru reducerea decalajului educațional și profesional.

De asemenea, UNESCO raportează că doar 57% dintre instituțiile de învățământ superior europene asigură o infrastructură digitală complet accesibilă studenților cu dizabilități. Limitările privind accesibilitatea tehnologică reduc șansele de integrare în formarea avansată și, implicit, în ocuparea posturilor care necesită competențe înalte. În acest sens, integrarea tehnologiilor asistive și a platformelor educaționale incluzive reprezintă un catalizator important pentru creșterea angajabilității și participării economice [10].

În ceea ce privește mediul profesional, datele recente arată că implementarea măsurilor de adaptare rezonabilă la locul de muncă rămâne inegală între regiunile Europei. În statele vestice, 67% dintre angajatori oferă ajustări funcționale, precum echipamente ergonomice sau programe flexibile, comparativ cu doar 38% în Europa de Est [11]. Această discrepanță reflectă nu doar resursele economice diferite, ci și nivelul de maturitate al politicilor de incluziune și gradul de responsabilitate socială corporativă. În consecință, consolidarea cooperării între instituțiile educaționale, angajatori și autoritățile publice devine esențială pentru atingerea obiectivelor stabilite în Strategia Europeană pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități 2021–2030 [12].

Concluzii. Studiul evidențiază faptul că educația incluzivă reprezintă fundamentul integrării profesionale a persoanelor cu dizabilități, însă impactul său depinde de coerența politicilor intersectoriale și de nivelul investițiilor în competențe și infrastructură. Obiectivele cercetării au fost atinse prin analiza comparativă a datelor europene, demonstrând că, deși Europa de Est înregistrează o dinamică pozitivă, decalajele structurale persistă. Integrarea profesională sustenabilă presupune, în final, alinierea sistemelor educaționale, a politicilor de ocupare și a atitudinilor sociale, astfel încât persoanele cu dizabilități să fie recunoscute nu doar ca beneficiari de politici sociale, ci ca actori economici și inovaționali activi.

Referințe bibliografice.

1. European Commission. (2024). *Comparability of statistical data on persons with disabilities across the EU*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/754219/IPOL_STU\(2024\)754219_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/754219/IPOL_STU(2024)754219_EN.pdf).

2. Filippou, K., Acquah, E. O., & Bengs, A. (2025). *Inclusive policies and practices in higher education: A systematic literature review*. Review of Education, 13(1), e70034.
3. Polishko, N., & Zelinskyi, D. (2025). *Inclusive labour market: normative barriers and opportunities for persons with disabilities in Europe*. Law. Human. Environment, 3(16), 92–112.
4. Markou, N., & Papakonstantinou, D. (2025). Navigating Invisible Disability Disclosure and Workplace Inclusion: Employers' Attitudes and Workplace Policies. *Disabilities*, 5(2), 37.
5. Ahmad, S., Asad Ullah, A., & Ullah, A. (2020). Social Inclusion of Person with Disabilities (PWDs) with Special Reference to their Financial Access to Education. *International Journal of Educational Sciences*, 29(1-3), 24-32. • DOI: 10.31901/24566322.2020/29.1.3-1126
6. Chumo, I., Kabaria, C., & Mberu, B. (2023). Social inclusion of persons with disability in employment: what would it take to socially support employed persons with disability in the labor market?. *Frontiers in Rehabilitation Sciences*, 4, 1125129.
7. Gheorghiuță, V. (2025). The situation of people with disabilities in Europe: statistics, inclusion and living conditions. *Revista de Științe Politice*, 87, 332–343.
8. Bratan, T., Fischer, P., Maia, M., & Aschmann, V. (2020). Implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities: A comparison of four European countries with regards to assistive technologies. *Societies*, 10(4), 74.
9. OECD. (2023). *Education at a Glance 2023: OECD Indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/3197152b-en>
10. UNESCO Global Education Monitoring (GEM) report for 2024/2025. *Leadership in education: lead for learning*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000391406>
11. Polishko, N., & Zelinskyi, D. (2025). *Inclusive labour market: normative barriers and opportunities for persons with disabilities in Europe*. Law. Human. Environment, 3(16), 92-112.
12. European Commission. (2021). *Union of Equality: Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021–2030*. Brussels: European Commission.